DISQUISITIO
EMICO - PATHOLOGICA
IRCA SATURNUM ET
MORBOS SATURNINOS.

DISSERTATIO

INAUGURALIS-MEDICA

QUAM

SENSU ET AUCTORITATE GRATIOSI

MEDICORUM ORDINIS

IN

IVERSITATE LITTERARIA BEROLINENSI

UT SUMMI

N MEDICINA HONORES RITE SIBI

CONCEDANTUR

: XXIX. M. NOVEMBRIS A. MDCCCXXI

H. L. Q. S.

PUBLICE DEFENDET

AUCTOR

UDOVICUS LILIENHAIN.

GLOGAVIENSIS - SILESIUS.

OPPONENTIBUS

E. SCHUMANN, MED. DR.
S. JOEL, MED. DR.
C. LOEWER, MED. STUD.

FORMIS BRUESCHCKIANIS.

Bonus magister experientia est: opus est vero, et i[q]
periculum facere, imperitia namque timoris causa

Aretaeus Cappadox lib. 2.
de morbis acutis.

VIRO

ILLLUSTRISSIMO AMPLISSIMO

E. BEER

CINAE DOCTORI, MEDICO PRACTICO GLOGAVIENSI,
STINO NOSOCOMII MILITARIS DIRECTORI, ETC. ETC.

SUMMA QUA PAR EST REVERENTIA

HASCE

STUDIORUM SUORUM PRIMITIAS

D. D. D.

AUCTOR.

Prooemium.

ιore maiorum dissertatiunculam conscriptu-
nodo huc, modo illuc fluctuavi, nec mate-
de qua agerem, eligere potui. nam quam-
ılta sint in arte medica et gravia, et utilia,
te copioseque a medicis, qui in numero
disputata; tamen nostrae artis amplitudo
nondum evolutis abundat. Cum mihi ita
nti contigissit, ut colicae saturninae non-
et paralysis, plumbo orta curanda trade-
, opusculi de Saturno conscribendi, consi-
epi. Me tantum, quantum in me est, fe-
censeo; vos autem, lectores benevoli, quid
in arte hippocratica humeri serre valeant,
ιtet. Hoc enim opusculum cum non ex
ιte mea, sed ex lege, iam dudum lata, in

lucem prolatum sit, fore, ut auctori indulge
nec obliviscamini dicti illius: et voluisse lau
dum, spero.

---

§. I.

Saturnus s. plumbum (♄, lead plomb)
tallum ignobile, ex caeruleo album, subduc
duritiei, elasticitatis, fere nullius; qua de caus
theoria de sono vera) omnium metallorum, auro
cepto, sono minimo gaudet, quod quoque exp
menta, quae Reaumurius fecit, docuerunt. Sat
pondus specificum est 11,352, 1) crystalli, le
refrigeratione ortae, quatuor laterum pyrami
referunt, quas si teris, odor sui generis ori
Aeri obnoxius brevi tempore fatescit, et c
acido carbonico connubium init. Igni exposit
priusquam candescit, in temperatura 206—207°
liquefit, et lequifiens aere oxydatur. Zinco
cepto, facillime omnium metallorum fluit, qu
veterum mos aliis metallis, quo facilius ac c

---

1) Grens Pharmacologie, 3te Auflage von Bernh
und Buchholz. Halle u. Berlin, 13, Th. 2, §.

fluant, Saturnum addere; quamvis addito Sa-
io ad ferrum et antimonium difficiliorem
li fluxum haud ignorarent. Saturno, quamvis
omnibus metallis graviori, in temperatura
ori quam 206° R. in fluidum gasiforme mu-
, virtus inest, aliaque metalla secum ducere.
nisi aurum argentumque secum ferre non
t. Quae volatilitas ex maiore aut minore
datione pendere non videtur, Lithargyrum
n volatilius, quam Minium sit.

Plumbum sub forma reguli raro ant fere
nquam invenitur, sed semper oxydatum, mix-
n cum aliis metallis, ut, cum argento, stan-
etc. effoditur. Et quidem minerae tales no-
patent ad Gazellam in Hispania, ad Kesvi-
n et Lancashiram in Britania, et in Germa-
non procul ab Altenburgo, Joann-Georgen-
dt et Sadisdorf in Misnia; nec Sueciae tales
nerae desunt, ubi apud Bastnaesam et Granam
mbum cum aliis metallis mixtum invenire
es.

Homines, sacra auri fame correpti, plumbo
gustum corrigendum utuntur; sic tabacum,
um ricini, vina, multaque alia admixtis plum-
is inquinantur. Praeterea pictores, et figuli

paene quotidie saturuum adhibeut. Doerfurt optimam camphoram plumbum continere, c tendit; simili modo cinnabari haud raro adm tum est aliquid plumbi.

Metallum, de quo agimus, Graeci iam cog tum habuerunt, ac nomine μολυβϑου insignieru Attamen, hoc nomen saepe aliis metallis, Satu similibus, datum esse, commemorandum Dioscorides et Galenus duo Saturni genera com morant, molybdon et molybdainan s. plumbag nem. Cassiteron, quod mulii stannum esse p tant, Plinius plumbum album nominat. Baum ras 2) duo Saturni genera, quibus medici u sunt, numerat: molybdites, plumbum n grum, et Galena, quod plumbum, sulfur, pau lum lunae, nec raro arsenicum continet. Him ly 3), Saturnum ex maxima parte e natura car bonica compositum esse, contendit; quam opi nionem his argumentis probare studet, primo, quod morbi, usu Saturni interno orti, morbis, quos medicamina, e materia carbonica composita,

---

1) Doerfurt über deu Kampher. pag. 152.

2) Baumeri historia naturalis regni mineralis. p. 503.

3) Himly Lehrbuch der prakt. Heilkunde. Th. I.

t haud dissimiles essent; utraque enim linem artuum, respirationem difficilem, m, vomitum, convulsiones, sensuum de- sexcentosque alios morbos efficiunt; quod usus medicaminum, quae materiam m continent, in colica saturnina medicis ıs esset. Lentinus enim calina, Gaubius ı cum lapidibus cancroreun adhibuit. s de omnibus postea disseremus). Quam- me tironem in arte medica ad viri illius em refutandam non valere, confitear, ta- rgumenta, quae modo explicavimus, nobis . non possunt. Medici recentioris tempo- na in morbis, veneficatione saturnina or- audquaquam laudant; antispasmodica po- dicata esse, postea apparebit. Quod autem ıs argumentum attinet, conclusio, medica- quae simili effectu gaudeant, iisdem parti- nstitutivis gaudere, rata non habenda esset. el et radix Ialappae laxantium numero untur; quis illis easdem partes constitu- ribuere vellet? Plura, si afferre mihi in esset, in promtu haberem.

§. 2.

Plumbi cum principio oxygenio connu quadruplex est. Quae prius quam enumera quid oxydum, quid suboxydum sit, explicar bis liceat, suboxydum minimam oxygeni tem continet, et nec baseos, nec acidi locum nere valet 1). Oxydum maiore oxygenii cipii parte gaudet, et, cum aliis corporibus iunctum, basis est. Pro oxygenii parte mi et maiore, proto-deuto-tritoxydon habemus. peroxydon autem cum maxima materiae geniae parte se coniunxit, atque in coniu chemicis, eundem locum, quem suboxydum, tinet.

Saturni oxydationes sunt: a) cinis plu liquationis initio ortus, suboxydum,

b) Masticot, protoxydum, quod liquefien plumbi cinere, igne aucto, paratur, coloris fla si bene exsiccatum, coloris subalbi, aquam continet. 2)

---

1) Chemici basin, quod in Voltae columnae circu ad polum negativum, acidum, quod ad polu positivum tendit, nominant.

2) Orfila, traité des poisons, Paris, 14, T. 1. §. 746

) Minium, deutoxydum, obtentum e pro-
o, aqua humectato, leniterque in furnis ad
rem aptis, fricto, ita ut non candescat. In
nia urbeque Rollhofen paratur. Est pul-
ber, ponderosus, e tenuibus parvis nitenti-
quamis constans, nec odoris, nec gustus ul-
in aqua hand solubilis. Quem si uris, gas
enii parte perdita, in protoxydon mutatur.
unquam Minium farina ex lateribus inqui-
. Inquinatio, facile detegenda; purum Mi-
, tubulo, quo ferruminatur, in plumbum
llicum reducitur, farina ista autem in im-
remanet. Inter Masticot Miniumque Li-
gyrum est. (λίθος, lapis, ἄργυρος, argentum)
ietur enim ex argenti, saepe cum Saturno
i, cupellatione, ubi igne aereque oxydatur.
oxydum semifusum, quod e Masticot Mi-
ue constare videtur, forma squamularum ar-
i, e rubello flavicantium. Quodsi ad usum
apeuticum spectes, Lithargyrum aeque ac Mi-
n adhiberi potest. Caeterum Lithargyrum
n, quod Celsus retrimentum plumbi 1) nun-
at, esse, censemus.

A. Cornelii Celsi de re medica libri 8. Paris 8.
cap. II. sect. XIII.

d) Tritoxydon s. oxydum fuscum, aut potius Hyperoxydum, e Minio acido nitrico soluto ortum. Acidum nitricum enim nonnisi Saturni oxydula solvit, quare principii oxygenii pars e Minii altera parte in alteram Minii partem transit, ita ut protoxydon, in acido nitrico solutum, et tritoxydum oriatur. Saturni oxydis Berzelius Bertholetti opinionem, coniugia chemica in quibuscunque rationibus oriri posse, refutavit, dum, certam inter partes se coniungentes rationem adesse, ostendit. Sic Lithargyrum in centum partibus 7 oxyg. partes continet, Minium 10,5, oxydum fuscum 14—15. Aliae rationes inter plumbum et materiam oxygeniam non existunt. Idem Proust de sulfure et Marte explicavit. Oxyda Saturni omnia, cum in oleis pinguibus solvantur, emplastris saturninis parandis inserviunt.

Aqua pura, num vim in plumbum excercet? Aquam in metallum, de quo agimus, nil valere, Gren contendit, cui quoque celeberrimus Osann 1) assentit. Percival 2), plumbum aqua solvi posse,

1) Osann Diss. inaug. sistens Saturni usum medicum, maxime internum, Jenae 9. Cap. II.

2) Percival on the poison of lead.

dit. Lindenstolpius 1), aqua, per canaliculos mbeos fluente, et Saturni particulas continen- diarrhoeam epidemicam generatam esse, me- riae prodidit. Aquam, per canaliculos plum- s ductam, nocere, iam Galenus contendit. ila autem, aquam puram, omni aere privatam, lam vim in illud exercere, experimentis pro- it; aere autem accedente, (l'eau aéreé) oxydum i. Pura aqua nil Saturni solvi, patet; et in causis, quas Lindenstolpius et Galenus enar- partibus aquae admixtis metalli particulas ıtas esse, nobis opinio est. Attamen tantum st, ut, Saturnum aqua, aëre accedente, in oxy- ı, mutari posse, negem, ut potius, rem sic ıabere, nullus dubitem. Hecker 2) Orfilae ıionem haud improbat; porro, duo corpora, nisi tertio accedente connubium chemicum e, saepe videmus. 3)

Lindenstolpius de venenis. p. 440.

Hecker Materia medica, 2te Aufl. edirt v. Bernhardi, Th. 2. 496.

Tale in chalybde, cupro, fereque in omnibus metallorum oxydationibus invenimus. Chalybs in gas oxygenio sicco non oxydatur; una autem aquae gutta accedente, chalybs rubigine superinducitur.

Saturnum facile cum sulfure, difficiliter autem cum acido sulfurico coniungere potes (quam ob rem acidum sulfuricum, in cistis plumbeis paratum, nonnisi parvam plumbi copiam solvit). Acidum sulfuricum dilutum nil Saturni regul solvit, concentratum demum continue coquend. Acidum muriaticum nullam, acida vegetabi fere nullam vim in plumbum metallicum exercent. Acidum nitricum menstruum est; oxydul cum omnibus acidis coniugia ineunt, oxyda autem, antea aliquo modo principii oxygenii partem alteri corpori impertiunt, ita ut in oxydul mutentur. Quae iam supra in paragrapho secundo comemorata.

Optimum Saturni reagens acidum hydrothionicum est, cuius opera colore nigro praecipitatur. Quod praecipitatum in acido muriatico non solubile, qua re a ferro illius acidi opera praecipitato differt, in acido muriatico solubili Mercurius illo modo praecipitatus, initio quidem colore nigro gaudet, qui color autem brevi tempore in subgryseum mutatur. Ad Saturnum detegendum liquore probatorio Hahnemanni, praecipue in vinis inquinatis, utimur, praesertim cum

ila illum liquorem aliis praeparatis in quibus
ıcipium hydrothionicum, anteponat; Illius
ba in nota adiicere non alienum erit, 1) multa
n de hac re disputata sint.

Nec praetereunda est illa Saturni facultas
gularis, vaporum humiditatem resorbendi, et
: modo putredinem a cadaveribus arcendi.
ae virtus novissimis temporibus casu cognita
Bremae enim in cavo, nonnullis campana-
fusis, multae Saturni particulae lapideis pa-
ibus inhaerentes remanserunt. Quod in ca-
n, cum cadavera hominum illata essent, tan-
n abfuit, ut putredo illa invaderet, ut potius
iora ossibusque similiora fierent (propter quod
cavo nomen cavum saturninum datum est.)
nile ad Leucardiam in Frisia invenitur, et for-
se plumbum causa est, quod in insulis Cana-

) En effet, presque tous les vins rouges, sans addition de plomb produissent un précipité leger d'une couleur violette sale, l'orqu'on les met en contact avec ces hydrosulfures. Cette remarque avait déja été faite par M. Merat. Merat conclut avec raison, que l'eau hydro-sulfurée doit être preferée aux hydrosulfures, puisqu'elle n'apporte aucun changement dans le vin naturel.

riensibus homines mortui, optime conservati, fe
integri inveniantur. 1)

§. 4.

Omnium Saturni cum acidis connubiorum arti medicae nonnisi, quae cum aceto acidoque carbonico fiunt, gravis momenti sunt.

Armentum album, cerussa alba. Obtinetur e plumbi metallici corrosione vapore aceti; plumbo enim metallico cum aceto communi calori digestionis (30° R.) exposito, aceti vapores Saturnum in oxydum album mutant, quod ponderosum, e plumbo oxydato, acido carbonico constat. Acidum carbonicum illi inesse, eo quod in acidis, effervescente acido carbonico, solvatur, probatur. Nil aceti inest, cum cerussa alba in aqua haud solubilis, plumbum aceticum vero solubile sit. Quae, si in acido nitrico ex toto solvitur, pura; si contra, creta aliisque heterogeneis inquinata; solutio illa evaporata tabulas trium laterum, e plumbo nitrico constantes, nobis prae-

1) Rudolphi Bemerkungen aus dem Gebiete der Naturgeschichte, Medizin, Thierarzneykunde auf einer Reise. Th. 1. pag. 99.

. Cerussam iam Celsus, medicus ille aut
npilator, pro veneno habuit. 1)

Acetum saturninum. Plumbum aceto sol-
iam Plinius comemorat maior. Saturnus cum
to nonnisi aere accedente coniungitur (quo
ıe supra dicta, confirmantur) et acetum satur-
ıum plumbum oxydulatum in aceto solutum,
, ita ut neutra pars praedominet (plumbum
ticum maiore acidi parte gaudet). Basilius Va-
tinus (saeculo decimo quinto) quamvis ace-
n saturninum haud ignoravit, tamen demum
tro tempore apto modo paratur. Antea enim
hargyrum cum aceto vini coctum est, donec
lum saturatum fuerit, nec ullus timor, ne et
ro in Lithargyro, et acido tartarico in aceto
uid damni oriri posset, fuit. Nostrae phar-
copoeae praescriptum, ex quo Minii quatuor
iae cum aceti destillati libris tribus, donec
a supersit una, coquuntur, Doerfurt et Buch-
iure vituperarunt, aceto Minium non ex
solvente. Bucholz illud e Lithargyri una
te in duodecim aceti haud colorati partibus
a parat; nam, si plus Lithargyri, quam ne-

Celsi op. cit., cap. II. sect. XIII.

cesse est, adhibetur, cuprum, aliaque metalli illi inhaerentia, solvi non possunt. Caeterum aceto crudi acetum destillatum praeferendum; acidum enim tartaricum, quod in crudi invenimus, cum plumbo connubium init, quo saturato demum plumbum remanens cum aceto coniungitur. Acetum saturninum (cui evaporato antea nomen extracti Saturni datum fuit) clarum, pellucidum, nullius coloris aut subflavi, (extractum Saturni non perspicuum, fuscum) gustus acerbe adstringentis. Tincturam Lacmi non mutat. Quo aeri exposito, pulvis albus praecipitatur; idem quoque aqua communi oritur. Nam oxydulum plumbi aceticum tunc partim in acidum oxydulum plumbi aceticum, partim in dissolubile oxydulum Saturni aceticum, praedominente oxydulo, mutatur. Calcaria sulfurica natrum muriaticum, ferrum, nec non salia, quae acidum sulfuricum aut muriaticum continent, acetum saturninum decomponunt; nec illud cum plantis adstringentibus miscere licet.

Aqua vegeto-mineralis Goulardi, aqua saturnina, acetum saturninum aqua dilutum est. Aqua communi, quamvis acetum saturninum decomponente dum acidum carboni-

a aut calcaria sulfurica aquae plumbi partem
ecipitat, tamen multi medici chirurgique, qui
numero sunt, aquam Goulardicam aqua com-
ni praeparatam, haud improbarunt. Nonnulli
itu vini addito decompositionem impediri,
arunt; nunc autem aceti saturnini uncia di-
lia aquae destillatae libris tribus diluitur.

Plumbum aceticum acidum, saccha-
n Saturni, Differt ab aceto saturnino prae-
ente acido acetico, facultateque crystalli-
di. In Britannia, Batavia cerussa in aceto
tillato digesta filtrata, crystallisata para-
; gaudet colore albo, sapore dulci crystallis
entibus forma acuum; quas si vero magna
a paras, columnas sex laterum, sex superficie-
acuminatas aut quatuor laterum columnas
erunt. Et duae aquae frigidae partes, et spiri-
vini illud solvunt; in centum sacchari Sa-
ni partibus, 58 oxyduli, 26 acidi acetici, 16
ae partes sunt. Aer illud in oxydulum Sa-
ni carbonicum et oxydulum Saturni aceticum
tat. Hominis bilis mucusque illo praecipita-
; quo perpenso solutio sacchari Saturni cum
cilagine cydoniorum sive cum alio mucilagi-
o medicamine coniuncta, iure vituperanda

est. Quae enim omnia, unica excepta radice thaeae, plumbum aceticum ex maxima pa praecipitant, quod praecipitatum aquam resp Acidum sulfuricum concentratum acidi ace vapores expedit, et Zincum Saturnum forma boris praecipitat. Saccharum Saturni depurat iterum solvendo et crystallisando obtinemus, q unico ad usum internum utimur.

§. 5.

Omnibus Saturni praeparatis, quae apud n in usu sunt (exceptis emplastris saturninis, qua omnia enumerare, alienum esset; si quis esset qui omnia cognita habere vellet, eum ad appara tum Gmelini, ubi tredecim paginae iis enumeratis impensae sunt!! delegamus) ad plumbata, quae tum apud peregrinos adhibentur, tum antiquissimis temporibus laudata sunt, transeamus.

In usu sunt a) Tinct. saturn. Ph. Londin. Destillatur e sacchari et vitrioli Martis anaticis partibus.

b) Tinct. antiphthisica Ph. Edinb

Rp. Sacch. Saturni unc. tres

Vitr. Martis unc. duas

Inf. spir. vini libra una. Destilla et serva S. 15 — 20 guttae p. d.

c) Tinct, saturn dispensatorii Vienens 1)

Rp, Salis Saturni unciam unam et dimidiam
Vitrioli Martis unciam unam
terrae foliatae tartar. drach. unam
Aceti destill.
Spir. vin. ana libram dimidiam
M. probe et stent

'usa locofrigido per aliquot dies ad extractio-m tincturae filtrandae. Detur aqua ad guttas indecim usque ad viginti aut alio vehiculo.

Plumbata obsoleta celeb. Osann 2) omnia ımeravit e quibus nonnisi antihecticum Po-i et tincturam antiphthisicam Gramanni eli-m. Ut Poterus ipse confessus est, istud anti-cticum nil Saturni continet, quamvis fere om-s illud partem remedii esse, putarunt. Ipse im, hoc e duabus Iovis partibus unaque reguli timonii; Muellerus in dissertatione de prae-ratis antimonii, ex antimonio, ferro auroque rma reguli cum nitro detonato, compositum ;e contendit.

---

1) Trnka de Krzowitz historia febr. hectic p. II. pag. 273.

2) Osann op. cit. cap. VII.

Tinctura antiphthisica Gramann quae modo Wedelio, modo Gramanni tribuit e Knopfii 1) opinione nil nisi ferrum in acet solutum continere dicitur. Cui opinioni Gr quidem assentit; Osann autem vitriolum Mar crystallosque Saturni pro medicamenti partib habet.

Haase 2) hoc praescriptum tradit:

Rp. Plumbi acetici drachm. duas solve in
aceti boni destill. uncia una adde
ferri sulphur drachm. un. et dimid.
Spirit vini rectific. unciam un.
aquae rosarum drachmas tres

D. S. viginti aut triginta guttae p. d. Illi similis tinctura antiphthisica Fulleri

Rp. Plumbi acetici
ferri sulphur ana drachm. duas solve in
spir. vini rectif. unc. duab.

Reponantur in frigido donec rubescat spiritus. Dosis eadem, ac in tinctura modo commemorata.

---

1) Crells neueste Entdeckungen i. d. Chemie. p. 710.

2) Haase chronische Krankheiten Bd. 3. Abtheil. 2. p. 115.

'Antihecticum Poteri tincturamque Gra-
mri quae e fenestris eiiciantur, dignam esse
uhl contendit.

§. 6.

Quamquam permulti chemici medicique qui-
s magna auctoritas est, metalla, nunquam for-
a regulorum, sed semper sub forma oxydorum
organismum vim aliquam exercere, conten-
nt; quamvis illi chemiiatrici quibus corpus
ostrum ut vas chemicum retortum est, omnes
etallorum regulos repudiant, nonnisi ea medi-
mina, quae liquore animali quodam solvi pos-
nt, adhibenda esse opinantes, tamen huic opi-
oni applausum non possum non denegare.
tiamsi Gren, 1) ut modo unum nominatim af-
ram, tractans de plumbo, remedia, succo ga-
rico haud solubilia, nullius momenti habenda
se, claris verbis exprimit, tamen haec opinio
m parvi, quam veterum illa de vehiculo elec-
ico nihl aestimanda esse videtur. Multa me-
icamina sunt, quae succo gastrico solvi non
ossint, quorum egregium usum vero probatis-

---

1) Gren, opus cit. p. 465 — 72.

simi medici laudant, ut sulfur; limaturam Martis pro regulo non haberem, cum fortasse parando, aqua humectando oxydatio oriatur. In unguento autem Neapolitano Mercurius pro Ill. Linkii experimentis minime oxydulatus, sed purus metallicus est. Nonne hoc unguentum remedium efficacissimum? Cur igitur regulos metalli vim in organismum exercere negamus? Nonne forsitan illi modo dynamico efficere possunt? Cur facultas metallorum electricitatis propagandae omnino negligitur? Epilepsiam nonnunquam laminis metallicis corpori impositis sanatam esse, multa exempla historia nobis tradit. Sic Ill. Rust, lapide nephitritico, quem elepticus, aliquamdiu secum portarat, hunc morbum dirum victum esse enarrat. Qua de re, si plura quam par, verba feci, lector benevolus mihi ignoscat praesertim cum Saturni regulo vim et quidem vim noxiam haudquaquam denegari posse videamus. Iam Galenus 1) laminas plumbi, coxis impositas somnia Veneris coercuisse, memoriae tradidit. Iisdem veteres ad pollutiones arcendas, ad discutiendos tumores scrophulosos usi sunt; pa-

1) Galenus de medicam. lib. IX.

er dolores lenire studuerunt. Maioris momenti, od Percival 1) narrat, esse videtur: viro cuim mos erat, vespertino tempore pedes in lana plumbea iuxta focum ponere, qua canis, i instar usus erat; inde ipse paralyticus factus canis pedum usum perdidit. Etsi, theoriae aliius opera illa declarare non audeo, tamen ne gligatis, lectores doctissimi, quaeso, virtutem tallorum electricitatis propagandae et paralyses ctricitate saepe sanatas fuisse. Tinctura plumbi hydrophobia adhibita, et quidem in electuario ıtra morbum canis rabidi dispensatorii Branıburgici. Quod enim a Friderico Magno a tore Silesio emtum, publicatumque sic comsitum est:

Rp. Meloës proscarabaei maial. num XXIV.
Theriacae uncias duas
rad. Serpentar.
tinct. Saturn ana drachm. unam
Ebeni drachm. duas
fungi fraxin. grana viginti.

Schmuckerus duos milites rabie canina cortos sanavit, nec desunt alii, qui optimum eius

---

) Percival on the poison of lead. p. 17.

remedii successum vidisse velint. Medici autem recentioris temporis, quum illud electuarium omnino improbent, hydrophobia quoque simulata profecto exorta est, semper fere mortem secum ferente utrum profecto hydrophobia vera a Schmuckero sanata fuerit, an non valde dubitamus. Neminem, artis medicae haud ignarum tot et tam multa in hoc morbo laudata esse, ut quid eligendum, difficile sit, latebit. Attamen hydrophobiam semper mors sequitur, nisi vulnus apto modo tractetur. Denique, utrum proscarabaeis maialibus, an plumbo ille effectus tribuendus sit, dubium est; quare vis specifica Saturni contra rabiem caninam omni iure potest negari.

§. 7.

Transeamus nunc ad plumbata ipsa. Qui Saturni oxydorum effectus in corpore humano? Quid valent in organismo? Mehercle, res fere involutas, quas aperire, quibus lucem afferre, haud facile est. Maxima certamina de plumbi effectu esse, inveniemus, et Hippocratis verba „ars vero medica et nunc et paulopost non idem facit, et sibi constraria

'acit, eaque sibi ipsis contraria," 1) in hac re
o loco sunt. Plantis imo plumbi oxyda nocent;
rbae imbutae Saturni vaporibus, albescunt, quod
nnibus in regionibus, ubi plumbum effoditur,
servatum est. 2) Saturni particulae, quamvis
imalibus infestae ac noxiae sunt, tamen in flu-
ɔ Dervent, particulis Saturni tincto, qui regio-
s Britannicae, Desbyshirae vocatae perrepit agros
iones vivunt, quibus carnem pallidiorem, gus-
m acerbiorem esse Cartius medicinae doctor no-
; retulit. Praeterea capita magna, dorsa cur-
ta esse dicuntur; quae transformatio forsitan
umbo, quod illud flumen continet, oritur. Quae
nnia maxime memorabilia, cum peregrinantes,
mina particulis metallicis mixta, omnibus fluvia-
ibus orbata esse, nobis retulerint. Saturni vim
xiam, quae cum narcotica potest comparari,
ulta experimenta quae Percival, Weinhold, et
fila fecerunt, ostendere. Animalia, quae aquam,
qua plumbum solutum, biberant, in rabiem
rsa esse Percival in opere iam saepe citato nar-

) Hippocrates de locis in homine ep. XV.

) Percival über Bleigifte im Magazin für Aerzte
Stck. 3. pag. 276.

rat. Bestiae, non procul ã mineris saturninis viventes, ut Orfila 1) observavit, tristes fiunt, sensim sensimque apepsia, faeces durae, molestae, nonnunquam vomitus cruentus oriuntur; denique moriuntur semper se vertentes. Animal quoddam, postquam nonnullos dies in aedificio, in quo magna Minii copia fuit, vixerat, gravissimis convulsionibus affectum vita decessit. Orfila ipse, animalia uncia una et dimidia sacchari Saturni interfecta esse pluribus experimentis edocuit. Celeberrimus Weinholdius cum cani duas drachmas sacchari Saturni dedisset, respiratio altior, deglutitio validior facta, cordisque contractilitas aucta est. Cavo thoracis aperto, pulmonum volumen rubro spumante sanguine auctum, alia sanguinis copia carbonisata et virtute sanguini propria aëre expositum colorem in laete rubrum mutare, orbata fuit.

Organismo nostro plumbum venenum est atque quidem venenum sensu strictiori, quod lento gradu, sensim, sensimque perniciem homini parat. Sexcenta exempla tristissima nos noxiam Saturni vim docuere. Metallarii, quorum est plumbum effodire et calcinare, debiles fiunt, pal-

1) Orfila op. cit. Tom. I. pag. 246.

cunt; fibra muscularis tono orbatur, cutis sic-
scit, colica saturnina ista miseros cruciat; para-
ses, convulsiones, asthma sic dictum saturninum,
citas faucium, pulsus durus, sitis, palpitatio cor-
s et denique tabes metallica saepe metallariorum
mites sunt. Omnibus his aegritudinibus picto-
, qui pigmenta, quibus plumbum inest, trac-
it, vexatos videmus et si Tronchino fides haud
negenda sit Raphael et Correggio quorum in ae-
num vivet fama Saturno veneficati mortem su-
re. 4) Cell Osann illorum virorum mortis
usam Veneri tribuit. Morbos e vinis Saturno
quinatis ortos nullus non cognitos habet; quid,
od! pulvere sternutatorio in thecis saturninis
ndito, veneficationem generatam esse, memoriae
strae traditum est. Porro homines colica satur-
na prostrati sunt, cum tabacco hispanico certa
nii copia, ut pulcrius colore maiusque pondere
ret, admixta esset. Eodem modo oleum Ricini
pe gravissimos morbos excitat, quia in vasis e
umbo factis saporis corrigendi causa conditur;
inc enim oleum olivarum aut amygdalarum
ipit.) Nonne saepe cerussa, loco fuci adhibi-

) Tronchin de colica saturnina.

ta, lithargyro, lacte virginum, tinctura vinum dulcificante (quae nil, nisi lithargyrum est) dirae venefications gignuntur? Rem memoria dignam de la Valiere refert: furnus ligno, lithargyro colorato accenso, calescit; panis in eo torretur; novem homines, qui hunc panem edunt colica saturnina subito vexantur. Thunbergius, celeberrimus ille vir magna cerussae quantitate imprudenter sumta faucium siccitate, tumore gingivae, glandularumque, salivatione, rigiditate membrorum laboravit. 1) Van Swieten 2) cum iuveni nobili, qui gonorrhoea laborabat, sacchari Saturni drachmam unam singulis diebus in emulsione dedisset, colica saturnina apparuit. Denique famosum pulverem, cui nomen pulveris successionis est, non possum non afferre. Saeculo enim decimo septimo homines nefarii venenum, quod, cum successienem in familiis adiuvaret, poudre de succession nominatum est, vendidere.

---

1) Abhandlungen der konigl. Schwed. Akademie der Wissenschaffen B. 38. 88.

2) F. v. Swieten commentarii in Boerh. aphorism. t. III, §. 1060.

amvis plurimi chemici, praecipueque Erndl 1) eficos Saturno ad pharmaca paranda usos esse, arunt, ut tempus, quo effecturum sit, eo cer- praedivinari posset, tamen Osann in disser- one sua hanc suspicionem penitus delevit. toriam comitissae a Brinvilliers commemorat qua explorata, iudices in pulvere nil Saturni enisse, apparet, mortemque, veneni istius ra acceleratam, maxime differre a morte, ve- catione Saturni orta.

Interdum nonnulli medici Saturnum interne ibuerunt sine ullo detrimento. Sic Eberle 2) epilepsiam plumbo acetico sanasse, affirmat. a quinque dies continuos mane et vesperi ia dedit medicaminis grana subsequente sin- is doses chochleari olei olivarum. Quod per nque menses adhibuit, (quae de hac re di- da, postea, cum de usu Saturni interno disse- ius, explicabimus). Multis aliis medicis ut rk, Amelung Saturnum felicissimo successu

---

Heinr. Erndl dissert. ex veneno salutem sistens Lipsiae 1701.

Iournal de medicine etc. par Leroux Tom 38. April 17.

interne adhibentibus, multisque chirurgis externum nostri metalli usum summis laudibus efferentibus, multae opiniones, de modo, quo plumbum efficiat, ortae, aliae aliis infestae sibique invicem contrariae erant, et quod Boerhavius, Stahlius, Fr. Hoffmannus timuere, Rusch, Saxtorph aliique saepissime adhibuere. Ad maiores redeuntes, Lieutaudium Saturnum loco anodyni, habuisse et in ulceribus cancrosis laminas plumbi imposuisse invenimus. Baumerus 1) plumbum resolvens esse, putat. Eidem vim repercutientem Quesnoy, vim repellentem Boerhavius, exsiccantem noxiamque Plenkius tribuit. Goulardius, qui totum opus de Saturno conscripsit, qui illud pro anticancroso et antisyphilitico habuit, qui aquam Goulardicam primus adhibuit, plumbi particulas, poris cutis insinuatas, humores imperspirabiles solvere et obstructiones dissipare contendit, nonnunquam vim adstringentem et antisepticam in eo invenire vult 2)

---

1) Richters chirurg. Biblioth. Th. 7. p. 474.

2) Goulard remarques observatives sur les effets et les preparats du plomb 1760 übers. v. Vogel.

llenius 1) adstringentium classi, Jahnius adstringentium narcoticorumque adscribunt et Jahnii opinione resorptio partium fluidarum mbi usu augetur. Hufelandius noster, praetor summe colendus, plumbata quaecunque, umque vapores veneni vim in organismum rcere putat; sensibilitatem aeque ac irritabilim huius metalli usu debilitari, attamen illud centratum et cum aliis rebus coniunctum stici instar efficere posse 2). Alio loco medi- ille probatissimus, spectatissimusque his ver- utitur: „Saturnus paralysin generare videtur, illo adhibito in inflammationibus partium ex- orum, dolores brevi tempore leniantur. Celb. nn ad Cullenii opinionem accedit, ex Orfilae nione Saturnus tunicam canalis intestinalis scularem contrahit. Sunt quoque, qui eius ctum legibus chemicis declarare studeant; nbum enim resorptum principium oxygen lymphae tradit; quam ob hanc causam vir- ous excitantibus orbata, spasticae glandularum

Cullen treatise on materia medica tom II.

W. Hufeland, Therapie Thl. 2. Capit. von Vergiftungen u. von den Exanthemen.

lymphaticarum abdominis contractiones oriuntur.

Quod ad me ipsum pertinet, ad praeceptoris Ill. Hufelandii opinionem accedo. Plumbum contrahit, non adstringit, diminuit sensibilitatem et irritabilitatem. Quae opinio, ut eo clarius eluceat, de usu Saturni externo, de morbis usu interno genitis disseremus, et hoc modo experientia argumenta nobis praebebit. Quae nuperrime in Saturni favorem laudata sunt, sententiae nostrae non contradicunt.

§. 8.

Saturni usum externum maiores nostri haud incognitum habuere; et nostris temporibus nemo de eius utilitate, si ad usum chirurgicum spectemus, dubitabit. Theophrasto Paracelso plura Saturni oxyda nota fuere, quae hydrargyrum nigrum, fundamentum quartum medicinae ab eo nominata in lentigine prava, vulneribus cancrosis, igneque persico adhibuit. Aikinius 1) nonnisi optimum saturni externe adhibiti successum agnovit. Goulardius opere de Saturno medicorum chirurgorumque oculos in illum convertit,

---

1) Aikinius observations on prepar. of. lead.

recentioribus temporibus Bellius 1); Thede-
s, omnesque, qui in numero sunt, chirurgi
mbi usum externum maxime laudant. Sa-
no contrahente irritabilitatem sensibilitatemque
ilitante, duo observanda sunt, si illo externe
nur 1) Usus eius nonnisi in morbis, quibus
sa topica subest, laudatur; pro eius viribus
trahentibus secretiones morbosas in parte la-
nte minuit. Quae secretiones autem, si na-
e lege nobis occulta, ut corpus a morbis gra-
ibus defendatur, secernantur, plumbum con-
ui dicant, periculo affectionis gravissimae nos
ente. Quapropter maxima cura, utrum mor-
causae internae an externae sint, perscrutan-
a est; si modo externae adsint, praemissis
mittendis, plumbo uti possimus.

2) Vis Saturni noxia nunquam negligenda
Viro v. Swieten accidit ut usu externo co-
saturnina oriretur. Moeglingius cerussa in
matione externe adhibita, infantem, unum
nm agentem, mortuum esse, convulsionibus
eptum, retulit. Quamvis Thedenius aliique
usum externum plumbi morbos generasse

Bell system of surgery Vol. 5.

negant; quamvis Hunoldius argumentis theo cis, fieri non posse ut plumbum resorbeatur, bare studeat, quia plumbata ipsa vi adstring ipsorum viam ad fluida claudant, tamen, rientiam si sequamur, plumbi vis noxia, sim maiori copia adhibetur, agnoscenda est, e physicus desinit, incipit medicus. Idcirco turni usus in mammis papillaribus fissis reii dus est. Etiamsi uni, alterive plumbi magna pia externe adhibita nil mali excitarit, tamen semper accidere, concludere non licet. Uniu iusque medicaminis effectus et e partibus, e bus compositum est, et ex organismi recept tate pendet, et quodque remedium in altero mine alio modo ac in altero efficit. Ita fit, usus Saturni externus modo nullos, modo di gignat morbos, pro corporis cui applicatur, contrahendum proclivitate et pro eius recep vitate.

Saturno externe utimur, si systematis vas rum irritabilitas diminuenda, si congestion noxiae secretionesque impediendae sunt; si con tra morbum topicum pugnamus. habitus sthen cus plurimis in casibus illius usum vetat.

a) In omnibus inflammationibus superfici

s quae imminent, et quae laesionibus mechani-
ıt contusione, luxatione, fractura iam genita
plumbum prosperimo successu adhibetur;
ı inflammationis ipsius initio, si causae ex-
ıe adfuere, plumbo uti nobis licet. Modo
saturnina pura, modo coniuncta cum spi-
vini, cum camphora, aliis excitantibus adhi-
r. Inflammatis etiam visceribas saturni usus
nus nonnunquam aptus est; sic utero post
ıs difficiles inflammato, calidae fomentatio-
ex aqua saturnina cum spiritu vini laudantur.
rnus ruborem, tumorem, caloremque partis
nmatae diminuit doloresque lenit. Inflam-
ɔnes phlegmonae similes usu Saturni externo
cedunt. Certe, quo magis superficiales, eo
ɔri eventu plumbum adhibetur; quo magis
nicae eo magis indicatum est, et quidem
ntationes frigidae, calor cum relaxet.

b) Ophthalmiae benignae chronicae superfi-
; a causis externis pulvere, vapore, ictu,
essione plumbo saepe coërcentur. Inflam-
ɔ, operationem in oculo subsequens, aqua
ıalmica, quae plumbum aceticum continet,
arcetur. Plura hac de re in operibus de

morbis oculi, auctoribus Himly Weller, Boe inveniemus.

c) Tumores glandularum inguinalium non inflammationes testium asthenicae solutio plumbi acetici cum mica panis albi, pro cataplasmate adhibita, aut cum spiritu vini pro fomentatione, facile resolvuntur. Eodem modo haemorrhoides coecae inflammatae aut resolvuntur, aut dolores certe mitigantur.

d) Combustiones, quibus cutis modice inflammata, quibus epidermidis parva nonnisi copia recessit, frigidis aquae saturninae fomentationibus optime sanantur. Oleo admixto dolores vehementes leniuntur.

e) Cutis, si iacendo attrita est, symptoma et aegroto et medico molestum, aquae ungentaque saturninae suo loco sunt; et pro vitalitatis gradu modo pura, modo cum camphora, spiritu vini coniuncta adhibemus. Vulneribus quoque superficialibus plumbum, dum secretionem copiosam, qua conglutinatio impeditur, diminuit, medetur.

f) In erysipelate causis externis, laesionibus operationibus chirurgicis, genitis, Hufelandius, Hecker, Rust, plumbum laudant 1) Jahnius id

1) Hufeland, Therapie Thl. 2. Abschnitt v. d. Rose.

ıperat, et nonnisi erysipelatis gangraena imıente, illo simul cum camphora Opioque :ur.

g) Exanthematibus chronicis, scabiei humi-, herpeticis efflorescentiis, quibus causa topica est plumbata haud raro medentur. At cauime incede! quo humidius exanthema, quo ɔrificentius eo aptius plumbatis. Diagnosis tra autem, cum raro omnibus dubiis absoluta utrum morbus topicus an non, cautissime is agendum est. Plumbo celerrime exanthea supprimi possunt, i. e. symptoma morbi, ime morbus ipse vincitur, ut, si dyscrasia :dam illis subest; et tunc graviores morbi, ımmationes, vesaniae, sexcentique alii appa-. Saturnus, sicut in exanthematibus humidis etionem diminuit, ita quoque in polygalacia latur; attamen fomentationes ex spiritu vini, ɔus clar. Kluge laudem summam tribuit, :ferimus.

h) Nonnunquam plumbum adhibitum est in ma, indurationibus lacte stagnante ortis, et dem, cum haec mala oriri vellent. Quibus ingulis si omnia afferrem, a via mihi propoabberrarem. Usus externi Saturni mentionem

feci, quo melius sententiam meam probe-
quam ob rem, quae in genere hac de re di-
sunt, commemoravi. Attamen, enuresin plum-
acetico simul cum aquis aromaticis sanatam fu-
et chirurgum anglicum dolorem Fothergilli plu-
bo coërcuisse, referendum est. Qui enim un-
horam, priusquam morbus exacerbavit, ung-
tum cerussae intricuit, et sic nervo paraly-
facto, mense uno praeterlapso, aegrotus ad sal-
tem rediit. En relata duo, sibi maxime co-
traria! Denique, plumbum ab infectione ven-
rea defendere Hunterus putat et la Bonar-
diére eius usum laudat. Quibus modo enume-
ratis et perpensis Saturnum secretiones copiosa
diminuere, dolores, inflammationemque lenir-
patet. Quae, dum contrahit et vim vitalem de-
bilitat, efficiuntur. Adstringentis medicaminis
virtus, plumbo si inesset, fibrae muscularis to-
nus augenda et vis vitalis partis, cui applicatur,
ad maiorem gradum amplificanda esset. Quod non
invenimus; e contrario vis vitalis debilitatur.
Ubinam medicus, qui adstringente medicamine in
inflammatione utitur? Chirurgos plumbo in in-
flammationibus asthenicis uti, nullus nego; dum
autem illud in tali morbo adhibemus, secretiones

nodicas diminui, volumus. Quod plumbum contrahente efficit. Adstringens irritabilitatem et; plumbum autem, ut omnes medici iubent, lla attenuanda est, adhibetur. Fac, plumbum ınunquam adstringere videri; tunc autem cum itantibus, adstringentibus remediis coniunctum

§. 9.

Usus Saturni externus, si meam opinionem probaverit, usu eius interno, me vere locu- ı esse, eo clarius apparebit. Exponamus igi- morbos veneficatione saturnina acuta ortos. ıis magnam plumbi quantitatem sumserit, sta- sensu pressionis, quasi ingens pondus ven- ılo impositum esset, afficitur. Dolores vehe- ıtissimi, quibus sensus contractionis perspi- animadverti potest, miserum cruciant; ae- ıus nec stare, nec iacere, nec sedere valet, ıyxiae, sudores frigidi, interdum rabies vera, ıituritio vomitus cruentus sine levamine, al- dura, modo inflata, modo contracta adsunt, ılque febris vehemens, sitis ingens, quam nil ere potest, saliva caerulea dulcisque, vertigo, nunquam amaurosis, surditas, Haemoptysis,

cutis sicca, flavescens, urina nulla; denique mi serrimi apoplexia aut syncoptice moriuntur. Sic veneficationem Iahnius describit. 1) Orfil Hufelandius, Heckerus aliique medici haud ob curi, Saturnum corrodere, et inflammatione ventriculi efficere putant. Orfila, 2) canis, q uncia una dimidiaque sacchari Saturni sumta mortuus erat, corpore aperto, membranam ventricu mucosam, inflammatam, rubram, membranam muscularem colore rubro, lumina intestinorum paululum minora invenit. In alio cane ventriculum mire album vidit. Animalia omnia vomituritione, siti laborarant, et paralytice mortua erant. Iahnius saepe quidem nonnulla loca in ventriculo inflammata, saepissime vero mucum coloris teterrimi in ventriculo, et lumina intestinorum multo minora inveniri tommor refert. Vasa abdominis sanguifera, sanguine repleta, interdum pulmonum volumen diminutum. Remerus Gastritiden, deuteropathicam affectionem esse censet; quam opinionem nosmet probamus. Saturnus contrahit et postquam vis contractiva summum gradum ascendiat,

1) Jahn Materia medica Thl. 2.

2) Orfila op. cit. Thl. 1. pag. 251.

expansiva imperium obtinet, lege polaritatis in
ni natura praevalente, i. e, inflammatio oritur,
pe spasmum vehementem inflammatio sequi-
, sic cardialgiam interdum gastritis excipit. Por-
remedii effectum maioribus dosibus miro tam
do mutari, verisimile non est: nec unquam in
medicamine illud videmus; ne in radice
ei quidem, quam in minoribus dosibus aliter,
in maioribus efficere invenimus; hi effectus si-
contrarii non sunt. Quodsi Saturnum in venas
ciamus, modo mortem secum fert, modo nil
imenti parat, pro maiori aut minori dosi. Or-
cani in venam iugularem tredecim grana sac-
ri Saturni iniecit, quibus iniectis, canis, alta
piratione extemplo mortem obiit. Cani alteri,
n grana quinque iniecisset; hic convulsionibus
reptus, tribus dibus post vita decessit. Altera
ctio fere nullam vim exercuisse est visa.

Veneficationem saturninam lentam, multo fre-
ntiorem, in metallariis, pictoribus, in homini-
qui cibos in vasis fictilibus negligenter laevigatis
uunt(de quo praecipue Ebell disserit) invenimus,
ores Saturni vina inquinata, fuci saturninini,
mbum, externe continue adhibitum, multaque
saepe sensim sensimque venenant. Sunt qui,

quamvis quotidie plumbata tractant, nil mali sentiunt, sunt, autem et quidem plurimi, qui per longam annorum seriem malis vexantur, quorum causas nec aegrotus, nec medicus Saturno tribuit donec tandem noxia eius vis clare eluceat. Si enim veneficatio chronica est, accidit, ut homines initio, gastrodynia, digestione turbata, alvi excretione haud normali, siti, ructibus, alieno gustu siccis faucibus, pallida facie laborent. Sensim sensimque dolores in abdomine spastici, alvus adstricta, quae omnia purgantia eludit, aut excrementa pauca, caprilla, forma globulorum durorum, rarissime diarrhoea, aegrotantes vexant. Nunc colica saturnina ista sequitur gradu vehementissimo, quam paralyses singularum partium saepe excipiunt. Interdum quoque tabes metallica oritur, interdum dolor abdominalis typum intermittentem observat. Morbum dirum, quem tabem metallicam nuncupamus Haase 1) hoc modo descripsit, omne corpus marcescit, musculi marcentes pallidi, tremor artuum, febris nervosa lenta morbi comites sunt, eodem tempore, lingua sicca, badia, simul rigida, spasticaque, cutis sicca, rigida, quapropter

---

1) Haase chronische Krankheiten Bd. 4.

nnunquam sermo difficilis. Animus tristissimus, ·tigo, asthma saturninum, tussis sicca, dolores ısculorum, paralyses infelicem vexant. Modo :, modo illud symptoma praevalet, semper aun corpus musculique marcent, membra paralyı nonnulla fiunt. Denique maculae colore livi- aut phoeniceo in corpore, hydrothorax, oedema lum, mortem, paralysi aut macie ortam, anteunt.

Mihi contigit, ut pictor Saturno sensim senıque veneficatus, in policlinico Ill. Hufelandii, od institutum maxima esse utilitate, iam celerimi viri spondet nomen) mihi traderetur. ɔorabat dyspesia, alvi retentione; cutis sicca de nibus recessit, faciei color pallidus pulsus du- fuere. Prioribus temporibus saepe colica sanina vexatus erat. Quo tempore eum suscepi chia paralytica fuerunt; nec elevare nec manum endere valuit, et simulac extremitates superio- movere voluit tremorem totius artus observa- Status fere idem, quem Stollius 1) his ver- significavit: „varia mali intensio est, cum

1) Stoll ratio medendi. Wien 1778, tom II. pg. 278.

„subinde ex trunco brachia pendeant ferme emo„tua, marcidaue, nonnunquam vero moveri qu„ant, si aeger intensis omnibus nervis connitatur.“ Attamen aegrotus, quem commemoravi, musculi deltoideo, cucullari, pectorali, aliisque, qui in hac regione siti sunt, uti non valuit. Pedum usus integer fuit, quo Stollii verba: „ artuum superio„rum frequentior paralysis est, et in his manuum „et q. s.“ confirmatur. Maxime singularis Saturni effectus in tubum intestinalem est, qui colicam saturninam, metallicam, pictorum Rhachialchiam gignit. 2) Hic morbus, quem pluries in nosocomio caritatis Berolinensi observavimus, antea fere nullis remediis vinci potuit. Symptomata pathognomica sunt: aegrotus vehementissimis doloribus colicis laborat, praecipue in umbilici regione, dolore terebrante gravique, quasi evulsa intestina contorquerentur; alvi retentio, quam pertinacissima, quae

---

1) Henkel von der Bergsucht u. Hüttenkatze Frbr. 28.

Alex. v. Brambila non der Bleykolik. in d. Abhandlung d. kaiserl. Joh. medic. chirur. Akademie, 31.

Haase, chron. Krankh. Bd. 2.

Stoll op. cit. pg. 267. Thl. 2.

Orfila op. cit. 257. et ss.

purgantibus remediis, nec clysmatibus cedit; ontigit ut alvum provocemus, faex pauca, ca- a prodit; simul anus introtracta interdum te- ni dolentissimi, mucosi, cruenti. Quoties hoc um observavimus, toties dentes margine sub- superinductos vidimus, symptoma quod nec se nec Stollius commemorant. Musculos ab- inis umbilicumque introrractos multi signum ognomicum esse, putant; tamen Stollius: „ra- ntrotractum umbilicum vidi, etsi in gravissima infirmitate," refert, et ipsi umbilicum haud otractum semel vidimus. Febris raro ad est, uum autem mira durities, arteriae filum fer- n valideque tensum referunt (unius nonnisi oti Stollius mentionem facit, cuius pulsus du- on fuere). Faux sicca, lingua fusca, sitis mag- vomituritio, vomitus ipse. Quae signa sem- in colica saturnina adsunt et diagnosin facilio- reddunt, praecipue anamnesi haud neglecta. oi decursus modo celerior, modo tardior est, t modo intra quatuor dies salutem redeuntem rimus, modo plures dies praeterlapsi sint, an- um dolores colici alvusque adstricta tollerentur quoque a multis medicis, et quoque a me rvata sunt, quae autem essentialia esse non

videntur, statum vero spasticum clarius significant. Pupilla initio morbi spastice contracta interdum fuit, tunc, in statu paralytico dilatata, nec lucis incitamentum percepit, ita ut amaurosis orta. Simili modo surditas, mouches volantes, apparent. Stollius saepissime, aegrotos convulsionibus correptos fuisse, observavit. De Haenius tetanum e colica saturnina ortum vidit. Orfila, duos aegrotos ructibus, quibus sensus saporis dulcis ortus esset, laborasse, enarrat. Tubercula in manibus orta Stollius vidit. Morbi exitus aut salus aut paralyses, aut mors sunt. In salutem se convertit, si alvus producitur, dolores mitigantur; tunc sitis, fauces siccae, pulsus durus evanescunt. Talem exitum saepe cognovimus. Paralyses malum excipiunt si morbus dirus vehemensque, si aegrotus saepius hac colicae specie laboravit. Mortem morbus nostro tempore raro secumfert Opio nos in curatione maxime adiuvante. Quodsi autem aegrotus moriatur, aut convulsiones, asthma, tremor paralyses sensuum, artuum, tussis convulsiva, denique vomitus, enteritis, extremitates frigidae aut spasmi miserum interficiunt. In, tali modo mortuorum cadaveribus alii multa, alii paucā mutata invenere. Clbr. Rudolphi lumina tubi intes-

tinalis minora invenit. Haase in hominibus tabe metallica defunctis, organa abdominis connata, extravasata serosa observata esse nobis refert, insignesque fuisse indurationes glandularum lymphaticarum. Hepar imo, pancreatem, lienem indurata, pulmones spastice contractos, vesicam felleam bili viscida, nigra repletam, vasa venae portarum sanguine turgentia atque polyposa concrementa in cordis ventriculis alii aliique observarunt. Percival, hominis hepar, qui aquam cui particulae Saturni inhaerebant, biberat, scirrhosum vidit; simile Bonnetus invenit 1) Enteritis si colicam subsecuta est, inflammationis aut gangraenae signa occurrunt.

§. 10.

Ubinam vim Saturni adstringentem invenimus? Colicas saturninas, paralyses, tabem metallicam usu Saturni interno generari, in postremo capite explicavimus. Colica vi contrahente metalli nostri gignitur, cetera mala eo, quod illud musculorum nervorumque vim vitalem debilitet. Nunquam adstringens talia efficit, et mehercle

1) Bonnet sepulchretum anatomicum tom 2.

plumbum contrahit non adstringit. Num trahere et adstringere forsitan idem idemque? nime, in corpore quidem mortuo quodque trahens quoque adstringit, massa enim, si trahitur, densior quoque fit. Aliter autem res habet in organismo, in corpore vivente. M haec remedia adstringentia habent, quae mut nem perpetuam in organisatione efficiunt, q ut cohaerentia partium constitutivarum augeatur, sive aliis verbis, adstringens a contrahente m camine eo differt, quod illud causam incognit toni fibrae muscularis (vis muscularis causa augeat, et hoc augmentum toti corpori ali modo communicetur, ita ut vis vitalis cre pulsus plenus, durus, sanguis laete ruber fiat homo ipse se robustiorem sentiat; hoc vero no nisi partes contrahit; legibus mechanicis tu densitas fibrae quidem augetur, tonus autem fib minime crescit. Si aegroto ferrum, aut cortic quercus, corticis Chinae quantitatem porrigimus nonnullis diebus post omnis illius vita exaltata, vi vitalis aucta, musculorum color in laete rubrum mutatus, irritabilitas maiorem gradum nacta est

1) Hufeland Therapie Bd. 1. pg. 364.

nis coagulabili materia ditior (quo vim vita- auctam esse, fere semper probatur.) En ef- m adstringentis! Saturno si utimur, semper sensim sensimque vita diminuitur, musculi scunt etc. Ferri usu alvi retentionem oriri non latet. Hoc autem Martis vi contrahente tur, quodque adstringens enim quoque con- t; quod autem contrahit non simul adstrin- Saturnus si revera adstringeret, priusquam us noxius appareret, vitam auctam videremus. l autem nusquam commemoratum invenimus. erea medicamen adstringens simul narcoti- esse maxime singulare esset. Saturno virtu- sensibilitatem diminuendi inesse ex omnibus, supra relata sunt, apparuit. Interrogatur au- utrum ille effectus Saturno ipso oriatur, an yses potius e digestione turbata gignantur. ista nervorum per consensum generari non tur; usus enim plumbi externus, quo dolo- celerrime mitigantur secretiones diminuuntur, bum ipsum via recta vim nervis propriam tare nos edocet. In altera parte autem Sa- s vim specificam noxiam in canalem intesti- m habere videtur; et paralyses hunc tubi tinalis morbum sequi solent. Porro omnes

medici magna multaque de consensu inter ven-
triculum systemaque nervorum disseruerunt; prae-
cipue illam sympathiam Tissot multis verbis
exemplisque explicat, cum morbi nervorum p[er]
consensum solum, abdomine aegrotante, or[ti]
sunt 1) Quantus et qualis consensus inter abdo-
minis viscera systemaque nervosum sit, fabula
illa de duce de Ferrara, medicoque Savanoli nobis
perspicue ostendit. Rem de quo disputamus
discernere non audemus, cum viri permulti, qui
in numero sunt illam in medio ponant.

§. 11.

Quamvis modo vim Saturni noxiam agnoverimus, tamen usum medicum plumbi internum non possumus non probare. Verum quidem illud veneni vires in corpus exercere, at nonne summo veneno arsenico, in febribus intermittentibus, simulac China aliaque febrifuga nos deseruerunt, utimur? Plumbum interne adhibere medico licet, si morbus omnia remedia, quae in

1) Tissot Abhandlung über die Nerven und deren Krank. deutsch von Ackermann II. Bandes 1ste Abth. Cap. 10. §. 26, 54. etc.

ıibus sunt, eludit et si experientia, malun, ırno cedere, ostendit. Quoties interne adhiır toties cautissime agendum est, et doses su testudineo, ut Lieutaudius ait, porrigen- sunt. Metalli, de quo agimus, usus in dys-:eria haemorrhagiis vituperandus est, praeser- cum medicamina alia materia medica nobis :at;, quae adhibita medico haud timenda sunt, e de Saturno recentiori tempore interne adto observata sunt, sententiae meae contraria . sunt cum vim contrahentem minimeque adıgentem ostendant.

Paracelsus Saturnum in morbis organorum acis, quibus omnibus nomen Asthma dedit avit 1) Goulardius in omnibus hydropis speus plumbo interne usus est. Saeculo decimo o Wuerzius Basiliensis, Gramannus (cuius :uram supra commemoravimus,) saeculo de- septimo Libavius, Raumerus multique alii ıbum interne adhibuerunt. Saeculo autem mo octavo Stahlius, Fridericus Hofmannus ɔerhavius saturno applausum denegarunt, nec ıaın pro medicamine interno habuerunt. No-

---

A. Paracelsi opera omnia. Genevae 1658. vol. II.

vissimis temporibus Saxtorph, Amelung, Remerus, Wendt, Osannius, saccharo Saturni maximas laudes tribuunt.

Praecipue saccharum Saturni in phthisi pulmonali maxime laudatur. Iam Veteres plumbo phthisin sanari putarunt et compositone cui nomen specificum Werloschingii fuit, usi sunt. Nostro tempore Amelungius, Remerus et Hornius, medicus spectatissimus experientissimusque plumbi usum commendarunt. Hildebrandius Lembergae cum primus Saturno contra hunc morbum gravem uti ausus esset, medici illi, quos modo nominavimus in phthisi pulmonali et pituitosa et purulenta saccharum saturni optimo successu adhibuerunt, Qui status phthiseos huic usui aptus sit nondum certis signis descriptus est. Pulmonum immodicam secretionem diminui, sudores colliquativos tolli omnes commemorant. Lingua sicca expectoratio difficilis saturni usum contraindicant. ceterum saturnus cum opio coniungitur, quo vis eius noxia debilitetur.

---

1) Journal der praktischen Heilkunde herausgegeben von W. Hufeland, 22ster Band 1stes Stück. Archiv für medicinische Erfahrung herausgegeben von Ernst Horn, Iahrgang 1812 1ster Band.

Rp. Sacchari Saturni depur. grana tria
aquae font. destill. uncias sex.
Syr. unciamunam.
M. D. S. Matutino et vespertino tempore unum cochlear sumatur.

Jahnius illius usum improbat dum saturnum quidem pulmonum secretionem minorem reddere, corporis vero nutritionem impedire opinatur.

Deinde in haemorrhagiis typhosis plumbum laudatum est. Hillius et Monro illo adhibito mala illa vicerunt. Reynolds mulieri quinquaginta annorum, quae metrorrhagia laborabat viginti guttas tincturae saturninae dedit, et in tertia dosi haemorrhagia cessavit. 1) Sic quoque in mictu cruento saccharum saturni sanguinem stitit; causam eius morbi topicum fuisse verisimile est. Eodem modo plumbum in diarrhoea dysenteria, ut dolorifici tenesmi mitigarenter, adhibitum est; qui autem usus omnino reiiciendus est. In omnibus fere morbis, in quibus plura quam par est, secernuntur, saccharo saturni medici usi sunt. Sic

---

1) Medical transact: published in the College of physicians 3ter Theil.
Neues Journal d. ausländischen med. chir. litt. B. 10. St. 1.

Tronchinus Gonorrhoeam, dum grani unius dimidiam partem ad duo grana ter per diem dedit, sanavit. Ei idem quod viro van Swieten, accidit; aegrotus enim colica saturnina subito affectus est. Astruck saturnum nonnisi in ultimo gonorrhoeae stadio adhibendum esse praescribit. 1) Denique nonnulli medici plumbum contra epilepsiam, scandalum medicorum, adhibuerunt. Eberle et Rusch felicissimo eventu eo in hoc morbo usi sunt. 2) Cullenius, quamvis illud interne nunquam adhibuit, tamen in hysteria laudat. Hysteriam epilepticam, quae nec asae foetidae, nec quassiae, nec liquori nervino per hebdomades sex cesserat, Saxtorph data quarta unius grani parte sacchari saturni ter per diem sanavit. Epilepsia enim non rediit, et postquam, tria grana eiusdem praeparati quotidie per tres hebdomades dederat aegrota salutem recuperavit. In tetano plumbum a Plenkio laudatum, cui vero nostri temporis medici non assentiunt.

Si morbi sint, in quibus plumbo uti nobis liceat, in phthisi pulmonali et in epilepsia hoc

---

1) Astruck de morbis venereis lib. III. cap. II. §. 7.

2) Philadelphia medical museum 1804 vol. I. N. I.

iberem. Phthisi nulli medicamini cedente, sa-
.o vero sputa diminuente medicorum illorum
ıioni accedere nullus dubito. Quod ad epilep-
ı pertinet hunc morbum gravem medicamentis
ıllicis, quibus vis peculiaris in nervos agendi
t coërcere studemus. Fortasse igitur plum-
ı, cum sensibilitatem diminuat, antiepilepti-
nominari potest.

§. 12.

Postquam saturni effectum usumque et exter-
ı et internum exposuimus nonnulla do mor-
m quos gignit curatione adiiciamus, praecipue
nedicamentis in colica saturnina salutiferis.

Si quis magnam saturni copiam sumserit ea-
, quae in veneficatione arsenici opera orta ob-
ında sunt. Cum primis duabus horis post
num sumtum sperare possimus fore ut phar-
ɔn in primis viis adsit emetica ex radice Ipe-
anhae quam celerrime adhibenda sunt (Iahnius
icis morbi vehementiam augeri censet.) Quodsi
m plus temporis praeterlapsum est, venenum
lvendum et ratione chemica decomponendum
Quibus indicationibus respondent oleosa, mu-
inosa, lactea, sapones, praecipueque Hahne-

manni solutio, qua contra arsenicum utitur. 1) Saponis bene tritae libra una quatuor aquae calidae libris super infusa (per) nonnullas minutas coquitur. Huius solutionis duae aut tres unciae pro dosi sumuntur, parvo temporis spatio interposito. Hufelandius 2) saponis venetae grana decem in aqua quadam mucilaginosa aut in iure gallinaceo soluta, quaque parte horae quarta sumi praescribit, simulque balneis egelidis (quibus Iahnius magnes laudes tribuit) clysmatibus et fomentationibus utitur. Morbi vehementia paululum cessante hepar sulphnris calcar: et salinum simul cum oleosis adhibenda sunt, ita ut quaque hora drachma una ad tres consumantur. Quae medicamina Navier praescribit, praecipue si plumbum cum acido qnodam coniunctum, sumtum fuerit. 1) Quod si autem cum acido non coniunctum fuerit hepatis dosibus acida interponit, et leniter laxantibus praecipitatum in ventriculo ortum evacuat. Heckerus natrum sulphuricum et magnesiam sulphuricam

1) Hahnemann über die Arsenikvergiftung. Leipzig 86, 8.

2) Hufelands Therapie 2ter Theil.

3) Paldamus Toxicologie. Halle 1803, §. 173.

antidotis saturni habet. Paralyses, dolores colici veneficationem subsequantur hi morbi remediis s curandi sunt.

In veneficatione chronica multa laudata sunt. itinus in colica saturnina calina 1), Gaubius um cum lapidibus cancronum Parmentier ole- animale Dippelii 2) Backerus vesicatoria et gantia Percival antimonium et negotium cal- coquendae adhibuerunt. Clutterbuck mercu- n interne et externe adhibitum laudat. Gras- 's Quarin et Percival aluminis, quinque decem granis pro dosi datis cum gummi ara-) colicam saturninam sanarunt. De Haenius llius Hufelandius opio in colica de qua agimus ntur. Colica si curanda est primo alvus pro- enda deinde vis saturni noxia tollenda est. i retentio cum generis spastici sit antispasmo- a adhibenda sunt. Laxantia aut nullum leva- n afferunt, aut palliative curant. Omnibus um praeferri potest. Experientia mea, quid

) Lentin memorabilia circa aerem, vitae genus et morbos Chausthaliensium pag. 11. 117.

) Parmentier récreations physiques et chemiques Band 1. pag. 36.

non confirmata est, et cum salutem attulerit, simul opium adhibitum fuit. Tale adstringens quale alumen, colicae mederi posse valde dubitamus.

Nunc de paralysi et tabe saturnina nobis disserendum esset. Totum vero opus conscribere valerem si curationem in his morbis observandam diligentia describere vellem. Quamobrem paralyticum, quem supra commemoravi usu balneorum sulphuratorum salutem recuperasse nonnisi commemoramus. Quamvls opio, sulphure, liquore ammonii sulphurati, et phosphore imo usus est tamen aquas sulphuratas plurimum ad valetudinem valuisse nobis persuasum est. Ceterum camphora mercurius omniaque excitantia in his morbis maxime laudantur.

um in hoc malo efficiat, me docuit.. De Hae-
.m, qui primus illo usus est, Stollius secutus
Eius ipsius verbis, quomodo contigerit, ut
o uteretur, ostendam. Ait enim: Eiulatu cu-
dam aegri commotus, cui a septem iam diebus
us nulla ratione provocari poterat quive inter
nania tormina per vices vomuit opium dedi,
le mox sponte solvi venter coepit et multa a-
ia reddere; doloresque et vomitus silere. Alio
o, opium unicum in hac colica et praestantis-
ıum esse dicit. Quo facilius spasmus tollatur
um cum emulsionibus ex oleo olivarum, a-
ydalarum, ricini, coniungitur. Simul balnea e-
ida clysmata oleosa et pinguia olea, abdomini
ricata, ut oleum hyoscyami cum camphora opio-
: adhibenda sunt. Balnea egelida et relaxant
cutem excitant quo incitamento forsitan alvus
ducitur. Marcardus aquis egelidis praeter vim
ıxantem incitamentum quoddam cutis inesse
ni iure contendit 1)

His medicamentis adhibitis colicam intra
.cos dies sanatam pluries vidimus. Aluminis
itas experimentis in nosocomio caritatis factis

Marcard über Bäder pag. 32.

CURRICULUM VITAE

EX DECRETO

GRATIOSI MEDICORUM ORDINIS BEROLINENSIS

ADIECTUM.

Ego, Ludovicus Lilienhain, Glogaviae, Silesiae inferioris oppido, anno milesimo octingentesimo, patre optimo, H. Lilienhain, mercatore, natus sum. Primis literarum rudimentis maxima ex parte a viro mihi summe colendo Levio acceptis, inde a decimo aetatis anno, im gymnasio evangelico, quod patria urbe, rectore Klopsch, floret studiis humanioribus vacavi. Illo rectore aliisque praeceptoribus, quibus gratias agere dignas non valeo, ducibus, examine maturitatis rite peracto, anno millesimo octingentesimo decimo octavo, mense Aprili, academiae Berolinensis civium numero, Ill. Marheineke fasces academicos tenente, adscriptus, arti medicae me dedicavi. Ill. Knape Osteologiam et Splanchnologiam, Ill. Link bo-

icen, historiam naturalem et pharmacologiam, Cel. rte physicen chemiamque, Ill. Rudolphi encyclo- ædiam artis medicae mihi tradidere. In anatomia oretica et practica duces mihi fuerunt Ill. viri dolphi et Knape, nec minus Ill. Rudolphi de en- ois, de physiologia nec non de anatomia compa- a audivi. Porro has virorum Ill. et Cell. scholas quentavi: Cel. Osann de materia medica, Cel. Er- an de physice, Cel. Hufeland de pathologia et thera- generali et speciali, Ill. Hegel et Cel. Stiedenroth logice. Therapiae specialis partem Perill. Hufeland, rurgiam et acologiam Cell. Rust, nec non doctri- a de morbis syphiliticis; doctrinam de sexus sequi- morbis Ill. Berends, physices partem Cel. Fischer, em obstetriciam Cel. Kluge me docuerunt. Ill. Be- ds disserenti de Celso, Ill. Boeckh de Tacito dispu- ti interfui. Ad instituta clinica Perill. Hufeland, Ill. ends, Clar. Neumann aditum haud denegarunt.

Examine rigoroso, Decano Ill. Rudolphi, iamiam oluto, post dissertationum hanc defensam summos medicina honores in me collatum iri spero.

THESES DEFENDENDAE.

I.

Saturnus contrahit, non adstringit.

II.

Sunt inflammationes asthenicae.

III.

Sanguis vi vitali gaudet.

IV.

Animus nunquam aegrotus.